

Tjänsteställe, handläggare
Samhällsplanering och Infrastruktur, Simon
Jäderberg

Sammanträdesdatum
2023-09-27

FöredragningsPM
Dnr: 23RS7607

Organ
Regionstyrelsen

Synpunkter till Trafikverkets uppdrag om ny inriktningsplanering inför Nationell plan 2026-2037

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar

att förslaget yttrande skickas till Trafikverket.

Sammanfattning

Regeringen har givit Trafikverket i uppdrag att ta fram ett inriktningsunderlag. Syftet är att ge regeringen ett underlag för bedömning av ekonomiska ramar och inriktning för åtgärder i transportinfrastrukturen perioden 2026–2037. Regeringen avser sedan att i en proposition till riksdagen lämna förslag till ekonomiska ramar för åtgärder i transportinfrastrukturen för den nya planperioden.

I enlighet med direktivet ska Trafikverket vid genomförande av uppdraget föra dialog med samt hämta in synpunkter från regionerna samt Gotlands kommun. Dialog förs inom ramen för Komexp-samarbetet samt dialog med utsedda representanter för de regionala utvecklingsdirektörerna.

Detta är Region Örebro läns möjlighet att ge synpunkter till Trafikverket tidigt i processen med Nationell plan 2026-2037. Senare i processen kommer tillfällen att yttra sig till både Trafikverket och regering.

Gränsöverskridande transportplanering blir allt viktigare i tider av krig och kris samt i utveckling av de transeuropeiska transportnätverken (TEN-T). Samtidigt är ekonomiska ramar begränsade och Trafikverket behöver hantera detta så gott de kan samtidigt som inflation driver på priser och tekniska krav från EU begränsar hur mycket som kan investeras i transportinfrastruktur som inte ingår i TEN-T. Underhållsskulden är också stor på väg och järnväg och Trafikverket behöver samarbeta mer med andra aktörer för att lösa detta. Elektrifieringen

Tjänsteställe, handläggare
Samhällsplanering och Infrastruktur, Simon
Jäderberg

Sammanträdesdatum
2023-09-27

FöredragningsPM
Dnr: 23RS7607

ställer krav på ett redan ansträngt elsystem och är heller inte hela lösningen på problemet med att transportinfrastrukturen används ineffektivt. Trafikverket behöver komma bort från en prognosstyrd planering och arbeta med målstyrning med andra aktörer i högre utsträckning.

Ärendebeskrivning

Regeringen har beslutat att ge Trafikverket i uppdrag att ta fram ett inriktningsunderlag (LI2023/02737). Syftet med uppdraget är att ge regeringen ett underlag för bedömning av ekonomiska ramar och inriktning för åtgärder i transportinfrastrukturen perioden 2026–2037. Regeringen avser sedan att i en proposition till riksdagen lämna förslag till ekonomiska ramar för åtgärder i transportinfrastrukturen för den nya planperioden.

Trafikverkets inriktningsunderlag ska redovisas 15 januari 2024 och underlaget remitteras formellt under perioden 15 januari till 15 april 2024. I enlighet med direktivet ska Trafikverket vid genomförande av uppdraget föra dialog med samt hämta in synpunkter från regionerna samt Gotlands kommun.

Dialog förs med regionerna inom ramen för Komexp-samarbetet samt dialog med utsedda representanter för de regionala utvecklingsdirektörerna. Dessutom efterfrågar Trafikverket synpunkter, via denna remiss.

Trafikverket har också i ett förberedande arbete tagit fram ett sammanfattande underlag med regionala inspel utifrån regionernas regionala utvecklingsstrategier, trafikförsörjningsprogram och länsplaner samt tidigare synpunkter och yttranden från regionerna till förra planeringsomgången 2018–2029. Se ”TRV Sammanfattning regionala inspel”. Underlaget ska användas av Trafikverket inom uppdraget.

Trafikverkets utgångspunkt är i huvudsak ”Uppdrag att ta fram inriktningsunderlag 2026-2037” och det är även utgångspunkt för texten under nästa avsnitt.

Inriktningsunderlaget och kommande infraproposition styr senare i processen förutsättningarna för hur regionerna ska ta fram nya länsplaner.

Tjänsteställe, handläggare
Samhällsplanering och Infrastruktur, Simon
Jäderberg

Sammanträdesdatum
2023-09-27

FöredragningsPM
Dnr: 23RS7607

Bedömning

Nedan kommer nedslag i några viktiga delar från uppdragsbeskrivningen:

Trafikverket har fått ett uppdrag av regeringen som utmärker sig genom att inte vara särskilt omfattande jämfört med tidigare planeringsomgångar och det ser ut som att stora delar av uppdraget är öppet för Trafikverket att tolka själva.

I uppdraget finns skrivningar som öppnar för tydligare fokus på internationella kopplingar (läs Oslo-Stockholm) och anpassning av teknisk standard i TEN-T stråk samt medfinansiering från EU. Det som brister är matchning av tidplanen då den nya TEN-T sträckningen Stockholm-Oslo inte är fullt beslutad och beslut väntas inte förrän ungefär samtidigt som inriktningsunderlaget ska vara inlämnat. Detta bör påpekas eftersom det kan göra att hela inriktningsunderlaget blir ogjort om något oväntat händer gällande TEN-T beslutet.

Trafikverket ska i uppdraget beakta den nuvarande regeringens prioritering att inte bygga ett nytt system av ”höghastighetsbanor”. Trafikverket har i ett annat uppdrag tittat på möjliga kostnadsbesparingar för Ostlänken, Göteborg-Borås och kapacitet i Skåne via andra lösningar. Trafikverket kom fram till att det blir 12 procent fördyringar för Ostlänken, 80-110 procent av kostnaden Göteborg-Borås beroende på olika valmöjligheter samt 10-15 procent besparing i Skåne. Frågan är om Trafikverkets rapport ändrar regeringens prioritering, troligtvis inte.

Regeringen skriver om kostnadskontroll i underlaget. Trafikverket har i nuläget uppdrag om att utöva skarpare kostnadskontroll samtidigt som både Trafikanalys och Riksrevisionen granskar hur Trafikverket arbetar med kostnadskontroll.

I uppdraget skriver regeringen att Trafikverket ska titta på fyra alternativa ramnivåer där ramen minskas respektive ökas med 10 respektive 20 procent. Med tanke på kostnadsökningarna är en minskning inte ett alternativ och det bör framhållas.

Regeringen betonar vikten av underhåll och att upprätthålla funktionalitet i infrastrukturen. Utveckling av infrastrukturen ”ska bidra till regional utveckling, landsbygdsutveckling och stärka näringslivets förutsättningar”. Det gäller därför att Trafikverket särskilt tar regionala utmaningar i beaktning om regeringen ska prioritera utveckling av någonting.

Regeringen framhåller att Trafikverket i den långsiktiga planeringen av transportsystemet och vidmakthållande av den befintliga ska beakta

Tjänsteställe, handläggare
Samhällsplanering och Infrastruktur, Simon
Jäderberg

Sammanträdesdatum
2023-09-27

FöredragningsPM
Dnr: 23RS7607

totalförsvarets krav.

Regeringen skriver i uppdraget att Trafikverket ska bedöma och redovisa vilka förutsättningar som finns för att finansiera ”lämpliga projekt” med...ökad medfinansiering eller annan finansiering. Detta kan vara särskilt positivt för Gränsbanan och Nobelbanan.

Trafikverket ska i uppdraget beakta regeringens nya klimathandlingsplan...och de krav som klimatomställningen ställer på transportinfrastrukturen. Detta bör få större utrymme eftersom skador i transportinfrastrukturen behöver lagas och förebyggas. Med större risk för stormar och klimatkatastrofer behöver också arbetet med anpassning av samhället till nya förutsättningar få större utrymme både monetärt och i dialog.

Regeringen skriver att Trafikverket ska fortsätta planeringen av elvägar och Trafikverket ska redovisa en utbyggnadsplan.

Trafikverket har utöver dessa exempel fått 16 olika frågeställningar att hantera som handlar om alltifrån ekonomisk planeringsram till bedömning av underhållsskuld, bedömning av effekter på transportpolitiska mål och redovisning av målkonflikter. Några ytterligare nedslag:

Punkt 2 handlar om medelsfördelning inom respektive ram. Region Örebro län bör påpeka att länsplanerna över tid får mindre och mindre medel medan Nationell plan ökar, trots att de flesta åtgärderna behövs på det regionala vägnätet.

Punkt 6 handlar bland annat om måluppfyllelse där regeringen skriver att Trafikverket ska titta på icke prissatta effekter, t ex effekter för tillväxt, regional utveckling, landsbygdsutveckling och bostadsbyggande. Region Örebro län kan bistå Trafikverket i det arbetet. Trafikverket bör bredda indikatorerna till att beröra sociala värden som påverkar regional utveckling i sin helhet.

Punkt 10 handlar om kostnadsnivåer där Trafikverket ska redovisa en bedömd kostnad för de namngivna objekt (över 100 miljoner kr) som ingår i gällande plan för 2022-2033 och även kommer ingå i planen 2026-2037. Skulle kostnaden överstiga befintlig planram på 799 miljarder, vilket är högst troligt, så ska Trafikverket ompröva objekt eller genomföra andra lämpliga åtgärder. En omprövning av objekt brukar inte vara på agendan och en förändring till detta är positiv eftersom samhällsutvecklingen gör att behov ändras och andra prioriteringar blir aktuella.

Tjänsteställe, handläggare
Samhällsplanering och Infrastruktur, Simon
Jäderberg

Sammanträdesdatum
2023-09-27

FöredragningsPM
Dnr: 23RS7607

Punkt 12 handlar om prognosticerad trafikutveckling. Denna del har i princip alla regioner samt forskning varit starkt emot tidigare för att den leder till en självuppfylld profetia. Spår Trafikverket mycket trafik så får de medel av regeringen för att utöka kapaciteten och därför blir det också mer trafik efteråt. Målstyrd planering är en bättre metod som handlar om vad man vill ha för samhällsutveckling som inte nödvändigtvis behöver bygga på historik.

Punkt 14 handlar om att Trafikverket ska utreda samhällsekonomiska effekter på att planera och bygga klart längre stråk snarare än att dela upp projekt i många delar över lång tid, så som det fungerar idag.

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

Trafikverket efterfrågar inspel till processen och därmed är en konsekvensbeskrivning inte nödvändig.

Synpunkterna som föreslås i remissvaret och som berörs i bedömningen rör mål i RUS främst för område 8 och 9 och kopplat till handlingsplanerna Länsplan för regional transportinfrastruktur, Regional cykelplan, Regionalt trafikförsörjningsprogram men kan också ha påverkan på mål kopplade till arbetsmarknad, näringsliv, miljö och klimat.

Ekonomiska konsekvenser

Inga ekonomiska konsekvenser.

Uppföljning

Formell remiss på Trafikverkets arbete med inriktningsunderlag kommer den 15 januari 2024.

Beslutsunderlag

FöredragningsPM regionstyrelsen 2023-09-27

Synpunkter

TRV Sammanfattning regionala inspel

Uppdrag att ta fram inriktningsunderlag 2026-2037

Tjänsteställe, handläggare
Samhällsplanering och Infrastruktur, Simon
Jäderberg

Sammanträdesdatum
2023-09-27

FöredragningsPM
Dnr: 23RS7607

Rickard Simonsson
Regiondirektör

Skickas till:
Trafikverket